

YTTRANDE

Datum
2014-01-13Dnr
830-23590-13/112Justitiedepartementet
Straffrättsenheten
103 33 Stockholm**Betänkande av Straffrättsutredningen (SOU 2013:38) Vad bör straffas?**

(JU2013/4451/L5)

Kronofogdemyndigheten (KFM) begränsar sitt yttrande till att främst avse några frågor som gäller hur indrivningen kommer att påverkas i de fall ett bötesstraff ersätts av en sanktionsavgift. Vidare lämnar KFM, som har till uppgift att verkställa inträngsundersökningar, några synpunkter när det gäller det immaterialrättsliga området.

Sammanfattning

KFM vill särskilt peka på bl.a. följande.

- Företrädesrätten för böter m.m. vid utmätning av lön enligt 7 kap. 14 § utsökningsbalken (UB) omfattar idag inte sanktionsavgifter.
- Möjligheterna att få till stånd verkställighet utomlands när det gäller sanktionsavgifter är mycket begränsade.
- KFM behöver tillföras ytterligare resurser bl.a. om nya medelsslag tillkommer. Detta för att täcka de utvecklingskostnader som uppstår när det gäller KFM:s IT-system i de fall bötesstraff ersätts av sanktionsavgifter.

1 Konsekvenser av att böter ersätts av sanktionsavgifter (avsnitt 9.2.5)

Definitionen av allmänna mål finns i 1 kap. 6 § andra stycket UB, där det föreskrivs att böter, vite, skatt, tull, avgift och andra medel som staten har rätt till och som får utsökas utan föregående dom handläggs som allmänt mål. Enligt denna bestämmelse får också annan liknande fordran som staten eller en kommun har rätt till handläggas som allmänt mål enligt vad regeringen närmare föreskriver. I 1 kap. 2 § utsökningsförordningen föreskrivs att bl.a. byggsanktionsavgifter

YTTRANDE

Datum
2014-01-13Dnr
830-23590-13/112

enligt 11 kap. plan- och bygglagen (2010:900), upphandlingsskadeavgift enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling och avgifter enligt förordningen (2006:1166) om avgifter för kontroll av livsmedel ska handläggas som allmänt mål. Vidare kan det i annan lag föreskrivas att även uttagande av någon annan fordran är ett allmänt mål. Exempel på detta finns bl.a. i 18 § lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare, 3 kap. 22 § konkurrenslagen (2008:579) och 14 kap. 17 § lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder.

Om böter ersätts av sanktionsavgifter anser KFM att det i flera fall är möjligt att införa bestämmelser som innebär att respektive förvaltningsmyndigheter inte först måste utverka ett utslag i den summariska processen hos KFM eller en dom hos allmän domstol för att verkställighet ska kunna begäras. För att ett beslut om en sanktionsavgift ska kunna ligga till grund för utmätning måste det emellertid också införas en särskild föreskrift om att den aktuella förvaltningsmyndighetens beslut utgör en exekutionstitel, se 3 kap. 1 § punkt 6 UB.

När det gäller fordringar som staten har rätt till och som inte omfattas av lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. (indrivningslagen) ska förordningen (1993:1138) om hantering av statliga fordringar (fordringsförordningen) tillämpas. Om fordringsförordningen är tillämplig innebär det bl.a. att inkassolagen blir tillämplig och att sökanden måste utverka ett utslag i den summariska processen för att kunna begära verkställighet hos KFM. Därutöver gäller att sådana mål ska handläggas som enskilda mål.

Vilka fordringar i allmänt mål som ska ha rätt till företräde vid utmätning av lön enligt 7 kap. 14 § UB regleras i 2 § indrivningslagen.

Vidare måste KFM om influtna medel inte ska föras direkt till statsbudgeten, efter samråd med sökanden, besluta hur influtna medel ska betalas ut till sökanden, se 20 § indrivningsförordningen (1993:1229). Dessutom måste lagstiftaren ta ställning till när en sanktionsavgift ska preskriberas, jfr 2 § preskriptionslagen (1981:130), 35 kap. 7 § BrB och prop. 2012/13:155 s. 378.

2 Socialförsäkringsområdet (avsnitt 9.3.5)

Om det i något avseende skulle bli aktuellt med sanktionsväxling även på socialförsäkringsområdet är det angeläget att det bestäms att avgifter som ska betalas till Försäkringskassan vilar på offentligrättslig grund. Av Försäkringskassans fordringar är det idag endast underhållsstöden som handläggs som allmänna mål, se 2 § punkt 8 indrivningslagen. Beslut om återkrav av utbetalningar avseende bl.a. assistansersättning, bostadsbidrag och sjukersättning

YTTRANDE

Datum
2014-01-13Dnr
830-23590-13/112

på grund av att oriktiga uppgifter har lämnats om inkomst- och boendeförhållanden m.m. kan idag ligga till grund för verkställighet först sedan ett utslag har meddelats i den summariska processen hos KFM eller betalningsskyldigheten har fastställts av allmän domstol. Om en sanktionsväxling skulle få till följd att fordringsanspråk avseende sanktionsavgifter ska handläggas som enskilda mål blir följden att fler mål än idag kommer att bli föremål för handläggning i den summariska processen. Vidare drabbas Försäkringskassan av ökade kostnader om förrättningskostnaderna m.m. inte kan tas ut av gäldenären.

3 Det immaterialrättsliga området (avsnitt 8.6)

KFM har inte något att erinra mot utredningens förslag om att vissa straffbestämmelser som ligger immaterialrätten nära ska avkriminaliseras. Däremot anser KFM att det immaterialrättsliga området inte lämpar sig väl för användandet av andra sanktioner än straff i större utsträckning än idag (s. 523 i betänkandet), eftersom det finns en särskild åtalsprövningsregel i den nu gällande lagstiftningen. Vidare delar KFM inte uppfattningen att betydelsen av en straffsanktion i de flesta fall är begränsad när det gäller intrång som begås av en juridisk person. Om företaget försätts i konkurs eller verksamheten, där t.ex. olovlig tillverkning pågår, avvecklas i någon annan form kan den otillåtna verksamheten komma att fortsätta i ett annat bolag. KFM anser av bl.a. detta skäl att det är viktigt att företrädarna för bolaget kan drabbas av straffrättsliga sanktioner.

Antalet mål avseende immaterialrättsliga intrång som prövas i en brottsmålsprocess är, såsom utredningen konstaterar, få. Anledningen är att det krävs att målsäganden gör en brottsanmälan och att åtal av särskilda skäl är motiverat från allmän synpunkt. När det gäller brott enligt upphovsrättslagen (1960:729) och lagen (1992:1685) om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter är kraven för att åtal ska kunna väckas emellertid något lägre. Därutöver gäller att om ett vitesförbud har överträtts kan den som har gjort detta inte dömas till ansvar för intrång som omfattas av det vitesförbud som domstolen har meddelat, se 8 kap. 1 § första stycket andra meningen varumärkeslagen (2010:1877), 53 § fjärde stycket upphovsrättslagen och motsvarande bestämmelser i övriga immaterialrättsliga lagar. Vidare bör det nämnas att ett mål om brott mot varumärkeslagen för närvarande är föremål för prövning i Högsta domstolen i fråga om påföljd och näringsförbud (mål nr B 5484-13).

YTTRANDE

Datum
2014-01-13Dnr
830-23590-13/112

4 Behov av straffprocessuella tvångsmedel (avsnitt 9.2.3)

KFM vill när det gäller behovet av straffprocessuella tvångsmedel såsom husrannsakan och beslag m.m. framhålla att bevisning ofta måste säkras också innan den som har lidit intrång i en immateriell rättighet kan inleda en civilrättslig process om skadestånd m.m. Sedan 1999 har rättighetshavaren möjlighet att hos domstol utverka beslut om intrångsundersökning som ska verkställas av KFM. Syftet med en sådan undersökning är att den ska kunna fungera som ett första led i en kedja av olika åtgärder när det är aktuellt att väcka talan vid domstol enligt någon av de immaterialrättsliga lagarna. Om bevisningen är starkare, dvs. om det föreligger sannolika skäl för att motparten har gjort sig skyldig till intrång kan rättighetshavaren bl.a. utverka vitesförbud och beslut om säkerhetsåtgärder enligt 15 kap. 3 § rättegångsbalken för att säkerställa att intrångsföremål kan förstöras eller att någon annan åtgärd vidtas med föremålen när målet har avgjorts slutligt.

Om möjligheten att använda straffrättsliga sanktioner skulle minska kan det antas att antalet intrångsundersökningar kommer att öka och bli mer komplicerade eller i vart fall mer omfattande än vad som vanligtvis är fallet idag. Då en intrångsundersökning kräver mycket stora resurser måste KFM om antalet undersökningar skulle öka tillföras ytterligare resurser. KFM, som bedömer att det i vissa fall framstår som nödvändigt att vidta straffprocessuella tvångsmedel, anser emellertid att någon ytterligare avkriminalisering inte bör ske på det immaterialrättsliga området. Vidare finns det, såsom utredningen påpekar, anledning att avvakta den framtida utvecklingen inom EU när det gäller arbetet med att harmonisera regelverket på immaterialrättens område.

5 Verkställighet i andra länder (avsnitt 9.2.4)

Möjligheterna att i medlemsstaterna verkställa i Sverige utdömda bötesstraff är relativt goda. Däremot finns det, såsom anges i betänkandet på s. 541-543, stora begränsningar i fråga om möjligheterna att få verkställighet av viten och sanktionsavgifter i andra länder, se definitionen av bötesstraff i 1 kap. 2 och 3 §§ lagen (2009:1427) om erkännande och verkställighet av bötesstraff inom Europeiska unionen. Vissa typer av viten kan emellertid drivas in med stöd av 4 § lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. När det gäller viten bör det tilläggas att det också kan vara fråga om viten som har dömts ut sedan svaranden i ett civilmål inte har följt ett vitesförbud. Sådana viten kan ligga till grund för verkställighet

YTTRANDEDatum
2014-01-13Dnr
830-23590-13/112

enligt vad som föreskrivs i artikel 49 i Bryssel I-förordningen, se också SOU 2013:63 s. 163.

KFM anser att konkurrensen kan snedvridas genom att de näringsidkare, vars tillgångar finns i andra länder, får konkurrensfördelar om ett bötesstraff ersätts med en sanktionsavgift. KFM anser att detta är ett skäl som också talar mot en sanktionsväxling.

6 Återkallelse av tillstånd (avsnitt 7.4.5.3 och 9.2.3)

KFM anser att det finns anledning att närmare analysera hur reglerna om tillstånd idag är utformade eller kan utformas. Det gäller bl.a. regler om föreläggande att upphöra med viss verksamhet, systemet med varning och i vilka fall ett beslut om återkallelse kan börja gälla även om beslutet att dra in tillståndet överklagas.

KFM vill särskilt betona att det är viktigt att bestämmelserna om lämplighetsprövning är utformade på ett sådant sätt att det går att effektivt förhindra att företrädarna för ett företag vars tillstånd har återkallats fortsätter med samma verksamhet i ett nytt bolag. Förutom kontrollen av den juridiska personen bör de fysiska personer som har ett direkt inflytande över verksamheten, t.ex. styrelseledamöter och aktieägare, kontrolleras innan tillstånd att bedriva tillståndspliktig verksamhet lämnas. Vidare är det viktigt att styrelsebyten och ändrade ägarförhållanden i en juridisk person följs upp.

7 Konsekvensbedömning (avsnitt 12.2)

När det gäller utredningens bedömning av de ekonomiska konsekvenserna för staten bör det tilläggas att KFM behöver tillföras ytterligare resurser om nya medelsslag tillkommer. Detta för att täcka de utvecklingskostnader som uppstår när det gäller KFM:s IT-system i de fall bötesstraff ersätts av sanktionsavgifter. Om några typer av mål ska vara enskilda mål kommer dessutom antalet mål i den summariska processen att öka.

Vidare kommer det att krävas mer resurser hos KFM:s specialverkställighetsteam om antalet intrångsundersökningar skulle öka.

YTTRANDEDatum
2014-01-13Dnr
830-23590-13/112

Beslut i detta ärende har fattats av undertecknad biträdande rikskronofogde. I den slutliga handläggningen har även deltagit verksamhetschefen Maria Mindhammar och verksjuristen Ann-Marie Ahlqvist, föredragande.

Erica Wass

Ann-Marie Ahlqvist